

**Ijtimoiy profilaktika obyektlari bilan yakka tartibdagi "E-ijtimoiy moslashtirish"
dasturida belgilangan chora tadbirlarni yakunlash bo'yicha profilaktika
inspektorining mahalla yettiligi bilan qo'shma xulosa tuzish faoliyatini
takomillashtirish.**

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi 3 kurs 321-guruh kursanti
Alijonov Firdavs Xayrulla o'g'li

Annotatsiya. Mazkur maqolada ijtimoiy profilaktika obyektlari bilan yakka tartibda olib boriladigan **“E-ijtimoiy moslashtirish”** dasturi doirasida belgilangan chora-tadbirlarni yakunlash jarayonida profilaktika inspektorlari va mahalla yettiligi o'rtasida qo'shma xulosa tuzish faoliyatini yanada takomillashtirish masalalari yoritilgan. Huquqbuzarlik sodir etgan shaxslarni jamiyatga qayta moslashtirish, ularni ijtimoiy hayotga integratsiya qilish hamda jinoyatchilikning takror sodir etilishining oldini olish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ilgari surilgan. Shuningdek, qo'shma xulosa tuzish jarayonining samaradorligini oshirish, hamkorlikni mustahkamlash va zamonaviy elektron nazorat mexanizmlarini joriy etish zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy profilaktika, E-ijtimoiy moslashtirish, profilaktika inspektori, mahalla yettiligi, huquqbuzarlik, rehabilitatsiya, jamiyatga moslashish, jinoyatchilikning oldini olish, elektron nazorat, ijtimoiy integratsiya.

Zamonaviy ijtimoiy muhitda jinoyatchilikning oldini olish, huquqbuzarlik sodir etgan shaxslarni jamiyatga qayta moslashtirish va ularning ijtimoiy hayotga qayta integratsiya qilinishini ta'minlash masalasi tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayni paytda **“E-ijtimoiy moslashtirish”** dasturi profilaktika inspektorlari hamda mahalla yettiligi faoliyatini uyg'unlashtiruvchi, tizimli yondashuvga asoslangan muhim mexanizmlardan biri sifatida shakllanmoqda. Mazkur dasturda belgilangan chora-tadbirlarni yakunlash jarayonida profilaktika inspektori bilan mahalla yettiligi o'rtasida tuziladigan qo'shma xulosa markaziy o'rinni egallaydi. Chunki aynan ushbu xulosa orqali shaxsning ijtimoiy hayotga qayta moslashuvi, rehabilitatsiya jarayoni, qayta huquqbuzarlikka yo'l qo'ymaslik ehtimoli va ijtimoiy faollik darajasi aniqlanadi.

Amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, ushbu jarayonni samarali tashkil etishda ayrim tizimli muammolar mavjud. Axborot almashish yetarli darajada yo'lga qo'yilmagani, individual yondashuv tamoyilining to'liq amalga oshmasligi va hamkorlikning faqat rasmiy tusda qolib ketishi bunday faoliyat samaradorligini pasaytiruvchi omillar hisoblanadi. Shu bois qo'shma xulosa tuzish faoliyatini takomillashtirish nafaqat huquqiy, balki psixologik va ijtimoiy yondashuvlarni birlashtirgan holda olib borilishi zarur. Har bir shaxsning yashash sharoiti, oilaviy muhitidagi holati, bandlik darajasi, ruhiy holati va ijtimoiy moslashuv ko'rsatkichlari

chuqur o'rganilgandagina bu jarayon kutilgan natijani beradi. Profilaktika inspektorlari bu borada yetakchi o'rin egallaydi. Ular nafaqat nazoratni amalga oshiradi, balki shaxsning jamiyatga qayta moslashuvini ta'minlashga qaratilgan aniq choralarni belgilaydi. Mahalla yettiligi esa bu jarayonda jamoatchilik nazoratini kuchaytiradi, shaxsni mahalla hayotiga jalb etadi, ijtimoiy faolligini oshiradi va qayta jinoyatchilikning oldini olishga xizmat qiladi. Bunday hamkorlik shunchaki rasmiy hujjat tuzish bilan cheklanmasligi, balki real ijtimoiy moslashtirish mexanizmini shakllantirishi lozim.

Qo'shma xulosa tuzish jarayoni keng qamrovli bo'lishi, huquqbuzarlik sodir etgan shaxsning hayotiy sharoitini to'liq tahlil qilishga asoslanishi katta ahamiyatga ega. Bu jarayonda axborot texnologiyalarini joriy etish, elektron nazorat tizimini yo'lga qo'yish, rehabilitatsiya bosqichlarini aniq kuzatib borish samaradorlikni oshiradi. Eng muhimi, shaxsga yondashuv umumiy emas, balki individual tarzda tashkil etilishi lozim. Har bir insonning ehtiyoji, qiziqishi va imkoniyatlarini inobatga olish, ularni mehnat bozoriga qaytarish, psixologik qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy hayotga jalb etish jarayonning ajralmas qismi bo'lishi kerak. Mahalla yettiligi va profilaktika inspektori o'rtasida axborot almashish tizimining mustahkam bo'lishi ham bu borada muhim ahamiyatga ega. Shaxsning rehabilitatsiya jarayonida erishilgan natijalarni muntazam tahlil qilib borish, kamchiliklarni aniqlab, ularni bartaraf etish mexanizmlari ishlab chiqilishi zarur. Shuningdek, mahalla jamoatchiligi, oila a'zolari, ta'lim muassasalari va nodavlat tashkilotlarning hamkorlikda harakat qilishi shaxsning jamiyatga qayta moslashuvini sezilarli darajada tezlashtiradi.

Shuningdek, profilaktika inspektorining qo'shma xulosa tuzishdagi faoliyati faqatgina rasmiy hujjatni shakllantirish emas, balki real natijaga erishish, shaxsning ijtimoiy muhitda barqaror hayot kechirishiga ko'maklashishni ham o'z ichiga oladi. Mahalla yettiligining bu jarayondagi roli ayniqsa katta bo'lib, ular hududdagi fuqarolarning yashash sharoitini, oila a'zolarining ijtimoiy ahvolini va shaxsning jamiyatga qayta integratsiya darajasini yaxshi biladi.

Xulosa qilib aytganda, “E-ijtimoiy moslashtirish” dasturi doirasida profilaktika inspektorlari va mahalla yettiligining qo'shma xulosa tuzish faoliyatini takomillashtirish — jinoyatchilikning oldini olish, jamiyatda ijtimoiy muvozanatni ta'minlash va fuqarolarning huquqiy ongini yuksaltirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu jarayon nafaqat huquqbuzarlikka moyil shaxslarni jamiyatga qayta moslashtirishga xizmat qiladi, balki mahalla hayotida ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash, profilaktik ishlarni tizimli ravishda tashkil etish imkonini ham beradi. Qo'shma xulosa tayyorlash jarayonini yanada samarali yo'lga qo'yish orqali jinoyat sodir etish ehtimoli yuqori bo'lgan shaxslar bilan aniq reja asosida ishlash, ularni kasb-hunarga yo'naltirish, bandligini ta'minlash, ijtimoiy yordam mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatini kengaytirish mumkin. Bu esa, o'z navbatida, nafaqat bir shaxsga, balki butun mahalla hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu tizimda mahalla yettiligining faolligini oshirish, profilaktika inspektorlari bilan uzviy hamkorlikni

kuchaytirish, o‘zaro mas’uliyatni taqsimlash ham muhim o‘rin tutadi. Chunki jinoyatchilikni kamaytirish va ijtimoiy xavfsizlikni ta’minlashda faqat huquqni muhofaza qilish organlari emas, balki mahalla jamoatchiligining ham faol ishtiroki zarurdir

Bundan tashqari, ushbu tizimni takomillashtirishda elektron platformalardan samarali foydalanish, mavjud ma’lumotlarni yagona bazada yuritish, monitoring tizimini kuchaytirish va natijadorlikni baholash mexanizmlarini joriy etish katta ahamiyat kasb etadi. Bu orqali profilaktika inspektorlari va mahalla yettiligi faoliyati shaffof, aniq va tahliliy yondashuvga asoslangan tizimga aylanadi.